

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.74

Лемберг А. Г., к.е.н.,
доцент кафедри економіки,
підприємництва та управління підприємствами
*Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

Шевченко В. А., к.е.н.,
доцент кафедри економіки,
підприємництва та управління підприємствами
*Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

РІВЕНЬ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПРОЦЕСІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Лемберг А.Г., Шевченко В.А. Рівень невизначеності процесів на валютному ринку України. У статті представлено результати дослідження закономірностей динаміки основних параметрів валютного ринку України. Наведено форми часової апроксимації курсових параметрів та показників обсягів торгів. Визначено, що значна частка відхилень від ліній часової апроксимації має періодичний характер. Представлено результати дослідження рівня ентропії та виробництва ентропії «білого шуму» у параметрах валютного ринку, відхилень від ліній часової апроксимації та емпіричних значень параметрів та показано, що понад 90 % ентропії та виробництва ентропії формується «білим шумом» параметрів валютного ринку. Результати дослідження дають змогу констатувати наближення валютного ринку України до моменту біфуркації, виходячи з рівня ентропійності процесів на ньому.

Ключові слова: валютний ринок України, курсові параметри, обсяги продажу валюти, рівень невизначеності показників валютного ринку, часова апроксимація, ентропія.

Лемберг А.Г., Шевченко В.А. Уровень неопределённости процессов на валютном рынке Украины. В статье представлены результаты исследования закономерностей динамики параметров валютного рынка. Приведены формы временной аппроксимации курсовых параметров и показателей объёмов торгов. Определено, что основная доля отклонений от линий временной аппроксимации имеет периодический характер. Представлены результаты исследования уровня энтропии и производства энтропии «белого шума» в параметрах валютного рынка, отклонений от линий временной аппроксимации и эмпирических значений параметров и показано, что более 90 % энтропии и производства энтропии формируется «белым шумом» параметров валютного рынка. Результаты исследования дают возможность констатировать приближение валютного рынка Украины к моменту бифуркации, исходя из уровня энтропийности процессов на нём.

Ключевые слова: валютный рынок Украины, курсовые параметры, объёмы продажи валюты, уровень неопределённости показателей валютного рынка, временная аппроксимация, энтропия.

Lemberg A.G., Shevchenko V.A. The level of uncertainty in processes of the foreign exchange market of Ukraine. The article presents results of the study of the basic parameters dynamics at the Ukraine's foreign exchange market. The forms of time approximation of course parameters and indicators of volumes of trading are demonstrated. It is determined that a significant proportion of deviations from the lines of time approximation has a periodic nature. The results of the study of the level of entropy and the production of "white noise" entropy in the currency market parameters, deviations from the lines of time approximation and empirical values of parameters are presented and it is shown that more than 90% of entropy and entropy production are formed by the "white noise" of the parameters of the foreign exchange market. The results of the study make it possible to ascertain the approach of the currency market of Ukraine to the moment of bifurcation, proceeding from the level of the entropy of processes within it.

Key words: foreign exchange market of Ukraine, course parameters, volumes of currency sales, uncertainty level of currency market indicators, time approximation, entropy.

Постановка проблеми. Стан економіки країни часто найяскравіше характеризує курс її національної валюти зокрема та стан валютного ринку загалом. Штучні обмеження, що накладаються на валютнообмін, як правило, мають тимчасове значення і не призводять до суттєвих змін конкурентоспроможності національної економіки, хоча у науковій літературі підкреслюється їх значущість у ситуаційному регулюванні стану ринку [1]. Яскравим прикладом характеристичного значення показників валютного ринку є економіка України. Сукупність кризових впливів на економіку, деструкції соціального та політичного середовища зумовили загальну слабкість національної економіки та слабкість національної грошової одиниці. Так, протягом останніх трьох років – із січня 2015 року по травень 2018 року офіційний курс гривня/ долар впав на 61 % [2], обсяг операцій на міжбанківському ринку при цьому у доларовому еквіваленті зменшився на 6,38 %, на готівковому ринку – зріс на 709 %, що підтверджує високий рівень девальваційних очікувань економічних агентів. Водночас девальваційні очікування визначили міграцію капіталу за межі країни. Зазначені процеси сформували низхідні тенденції у розвитку валютного ринку України. Крім того, погіршення стану валютного ринку супроводжувалось високим рівнем змінності його основних параметрів. Якщо загальна характеристика тенденцій розвитку валютного ринку була предметом як наукових розвідок, так і практичних публікацій, то змінність процесів на валютному ринку та їх невизначеність залишилась поза увагою науковців, що й визначило актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості функціонування валютних ринків є предметом наукових розробок значної кількості вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема різні аспекти прояву сутнісних закономірностей валютних ринків висвітлюються у працях С. Боринця, О. Береславської, І. Бураковського, Дж. Вільямсона, А. Гриценка, Л. Долінського, О. Жука, Ф. Журавки, Дж. М. Кейнса, В. Міщенко, О. Павлової, О. Плотнікова, М. Савлука, П. Самуельсона, А. Філіпенка, Ю. Якимчука тощо. Також пильну увагу надано питанням валютно-курсового регулювання (праці О. Барановського, В. Білоцерківця, О. Дзюблюка, О. Береславської, А. Гальчинського, А. Грищенко, С. Корабліна, І. Крючкової, О. Мозгового, О. Петрика, К. Рибаченка, А. Шаповалова). Однак, рівень змінності процесів на валютному ринку України характеризується тільки похідним чином, а рівень їх невизначеності не досліджується взагалі.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є оцінка рівня невизначеності процесів на валютному ринку України. Під час здійснення досліджень використано методи: кореляційно-регресійний аналіз, метод найменших квадратів (для визначення форми часових залежностей валютних курсів та інших параметрів валютного ринку),

ряди Фур'є (для визначення особливостей коливань помилок наближень), імовірнісний аналіз (для визначення форми розподілу «білого шуму» у коливаннях помилок наближення). Основною гіпотезою при визначенні рівня невизначеності параметрів валютного ринку є їх одночасне розуміння як закономірно визначених та хаотичних. Методично для оцінки рівня невизначеності використано ентропійний підхід [3], коли рівень невизначеності співвідноситься із кількістю хаосу у системі.

Викладення основного матеріалу дослідження. Послідовність дослідження рівня невизначеності у розвитку валютного ринку України пропонується наступною:

– етап 1. Здійснення часової апроксимації параметрів валютного ринку. Завданням даного етапу є отримання найбільш достовірних ліній наближення часової динаміки валютних курсів. Визначення ентропії та виробництва ентропії параметрів валютного ринку;

– етап 2. Отримання відхилень від ліній часової апроксимації параметрів валютного ринку. Такі відхилення свідчать водночас про існування невизначеності у коливаннях параметрів (похідним чином) та, за умови простеження певної закономірності у їх динаміці – про існування суттєвих впливів на параметри валютного ринку, які не мають часового характеру (прямим чином). Завданням даного етапу також є визначення існування/ спростування існування закономірностей коливань відхилень від лінії часової апроксимації параметрів валютного ринку. На даному етапі дослідження також провадиться розрахунок ентропії та виробництва ентропії – для відхилень від лінії часової апроксимації параметрів валютного ринку;

– етап 3. Дослідження рівня «білого шуму» у динаміці параметрів валютного ринку, що включає одночасно визначення імовірності рівня «білого шуму» у параметрах валютного ринку та його ентропії;

– етап 4. Порівняння ентропії та виробництва ентропії параметрів валютного ринку, відхилень від лінії часової апроксимації параметрів валютного ринку та «білого шуму» у їх коливаннях.

Найбільш важливими параметрами валютного ринку є валютні курси, що визначають загальні тенденції ринку та суттєво впливають на стабільність національної грошової одиниці. Нижче (таблиця 1) наведено результати часової апроксимації курсових параметрів валютного ринку України за період 2015-2018 рр.¹ за даними Національного Банку України [2], отриманими щомісячно. Наведений ряд налічує 41 точку даних, що є цілком прийнятним для первинного дослідження часових закономірностей. Більш довгий ряд даних не використано, зважаючи на структурні зміни на валютному ринку України, злам тенденцій його розвитку у 2014 році та трансформацію інституцій-

¹ за 2018 р. дані на травень

ного середовища. Свідченням біфуркаційності процесів на валютному ринку України у 2014 році стала страта гривнею значної частини вартості і значне збільшення активності «чорного валютного ринку» [4, с. 66]. Кризові процеси 2014 року частково збереглися і у 2015 році [5].

При підтвердженні достовірності наближень параметрів валютного ринку використано t-статистику.

Результати дослідження свідчать про існування достатньо строгих закономірностей динаміки курсових параметрів валютного ринку України, під-

твердженням чого є однакова форма цих закономірностей, їх одно спрямованість та високий рівень достовірності наближення (рівень достовірності не є нижчим за 0,99). Водночас можна констатувати зниження офіційного валютного курсу гривні порівняно з курсами її купівлі продажу на готівковому ринку та його меншу еластичність, що впливає із лімітування отриманих часових залежностей. При цьому маржа купівлі-продажу гривні складає 2,18 % за операціями з долларом США та 10,2 % за операціями з євро.

Таблиця 1

Часова апроксимація курсових параметрів валютного ринку України²

Назва параметра	Форма часової залежності параметра валютного ринку	Рівень достовірності за t-статистикою
Офіційний курс гривні до долара США, грн./100 \$, K_1	$K_1(t) = 216,61 \cdot Ln(t) + 1904,4$	0,9999
Середньозважений курс гривні за операціями продажу готівки долара США, грн./100 \$, K_4	$K_4(t) = 195,37 \cdot Ln(t) + 2003,3$	0,9997
Середньозважений курс гривні за операціями купівлі готівки долара США, грн./100 \$, K_6	$K_6(t) = 199,24 \cdot Ln(t) + 1960,5$	0,9980
Офіційний курс гривні до євро, грн./100 €, K_2	$K_2(t) = 299,83 \cdot Ln(t) + 1992,6$	0,9997
Середньозважений курс гривні за операціями продажу готівки євро, грн./100 €, K_5	$K_5(t) = 246,84 \cdot Ln(t) + 2195,9$	0,9994
Середньозважений курс гривні за операціями купівлі готівки євро, грн./100 €, K_7	$K_7(t) = 275,26 \cdot Ln(t) + 2063,4$	0,9995
Офіційний курс гривні до російського рубля, грн./10 руб., K_3	$K_3(t) = 0,4055 \cdot Ln(t) + 2,9681$	0,9995

Таблиця 2

Часова апроксимація обсягів торгів на валютному ринку України³

Назва параметра	Форма часової залежності параметра валютного ринку	Рівень достовірності за t-статистикою
Обсяг операцій на міжбанківському валютному ринку, млн. дол. США в еквіваленті, O_1	$O_1(t) = 8,7652 \cdot t^2 - 399,5 \cdot t + 6902,7$	0,9999
Інтервенції продажу долара США Національним банком України, млн. дол. США в еквіваленті, O_2	$O_2(t) = 0,2362 \cdot t^2 - 12,503 \cdot t + 233,05$	0,9996
Інтервенції купівлі долара США Національним банком України, млн. дол. США в еквіваленті, O_3	$O_3(t) = 0,099 \cdot t^2 - 2,098 \cdot t + 193,15$	0,9997
Обсяг операцій продажу із готівковою іноземною валютою, млн. дол. США в еквіваленті, O_4	$O_4(t) = 22,133 \cdot e^{0,086 \cdot t}$	0,7627
Обсяг операцій купівлі із готівковою іноземною валютою, млн. дол. США в еквіваленті, O_5	$O_5(t) = 122,74 \cdot e^{0,0484 \cdot t}$	0,8463

² розрахунки авторів

³ розрахунки авторів

Таблиця 3

**Періодичність коливання відхилень курсових параметрів валютного ринку України
від лінії часової апроксимації⁴**

Назва параметра	Форма періодичності коливання відхилень параметра від лінії часової апроксимації	Рівень достовірності за t-статистикою	Довжина періоду коливань, місяців
Офіційний курс гривні до долара США, грн./100 \$, ΔK_1	$\Delta K_1(t, t') = 10,22 - 0,486 \cdot t - 38,55 \cdot \cos(t') - 119,74 \cdot \sin(t')$	0,8190	11
Середньозважений курс гривні за операціями продажу готівки долара США, грн./100 \$, ΔK_4	$\Delta K_4(t, t') = -18,68 + 0,89 \cdot t - 34,92 \cdot \cos(t') + 3,74 \cdot \sin(t')$	0,9999	14
Середньозважений курс гривні за операціями купівлі готівки долара США, грн./100 \$, ΔK_6	$\Delta K_6(t, t') = -4,95 + 0,22 \cdot t + 73,2 \cdot \cos(t') - 63,06 \cdot \sin(t')$	0,999	10
Офіційний курс гривні до євро, грн./100 €, ΔK_2	$\Delta K_2(t, t') = 70,29 - 3,34 \cdot t + 40,41 \cdot \cos(t') + 40,14 \cdot \sin(t')$	0,9977	24
Середньозважений курс гривні за операціями продажу готівки євро, грн./100 €, ΔK_5	$\Delta K_5(t, t') = 45,08 - 2,14 \cdot t + 62,28 \cdot \cos(t') - 49,98 \cdot \sin(t')$	0,999	10
Середньозважений курс гривні за операціями купівлі готівки євро, грн./100 €, ΔK_7	$\Delta K_7(t, t') = 56,78 - 2,70 \cdot t + 46,52 \cdot \cos(t') - 54,57 \cdot \sin(t')$	0,819	10
Офіційний курс гривні до російського рубля, грн./10 руб., ΔK_3	$\Delta K_3(t, t') = 0,127 - 0,006 \cdot t + 0,004 \cdot \cos(t') - 0,098 \cdot \sin(t')$	0,9999	14

Таблиця 4

**Періодичність коливання відхилень обсягів торгів на валютному ринку України
від лінії часової апроксимації⁵**

Назва параметра	Форма періодичності коливання відхилень параметра від лінії часової апроксимації	Рівень достовірності за t-статистикою	Довжина періоду коливань, місяців
Обсяг операцій на міжбанківському валютному ринку, млн. дол. США в еквіваленті, O_1	$\Delta O_1(t, t') = 0,0343 - 0,007 \cdot t - 328,21 \cdot \cos(t') - 26,35 \cdot \sin(t')$	0,819	12
Інтервенції продажу долара США Національним банком України, млн. дол. США в еквіваленті, O_2	$\Delta O_2(t, t') = -0,0047 + 0,0068 \cdot t - 46,86 \cdot \cos(t') + 6,209 \cdot \sin(t')$	0,9870	41
Інтервенції купівлі долара США Національним банком України, млн. дол. США в еквіваленті, O_3	$\Delta O_3(t, t') = 0,0103 - 0,001 \cdot t + 8,24 \cdot \cos(t') - 8,82 \cdot \sin(t')$	0,9999	41
Обсяг операцій продажу із готівковою іноземною валютою, млн. дол. США в еквіваленті, O_4	$\Delta O_4(t, t') = 23,39 - 1,9 \cdot t + 1,81 \cdot \cos(t') - 28,23 \cdot \sin(t')$	0,9999	41
Обсяг операцій купівлі із готівковою іноземною валютою, млн. дол. США в еквіваленті, O_5	$\Delta O_5(t, t') = 7,75 - 0,90 \cdot t - 47,78 \cdot \cos(t') - 23,14 \cdot \sin(t')$	0,9999	41

⁴ розрахунки авторів⁵ розрахунки авторів

Рівень невизначеності параметрів валютного ринку⁶

Назва параметра	За емпіричними значеннями параметру		За відхиленнями від лінії часової апроксимації		За «білим шумом»	
	Середня ентропія	Середнє виробництво ентропії	Середня ентропія	Середнє виробництво ентропії	Середня ентропія	Середнє виробництво ентропії
Офіційний курс гривні до долара США, грн./100 \$	0,4865	0,0001	0,4954	0,0071	0,4995	0,0015
Середньозважений курс гривні за операціями продажу готівки долара США, грн./100 \$, K_4	0,4962	0,000015	0,4798	0,0071	0,4881	0,0003
Середньозважений курс гривні за операціями купівлі готівки долара США, грн./100 \$, K_6	0,4918	0,000042	0,4819	0,0028	0,4822	0,0017
Офіційний курс гривні до євро, грн./100 €, K_2	0,4787	0,0009	0,4989	0,0076	0,5052	0,0129
Середньозважений курс гривні за операціями продажу готівки євро, грн./100 €, K_5	0,4807	0,0003	0,4825	0,0116	0,4807	0,0118
Середньозважений курс гривні за операціями купівлі готівки євро, грн./100 €, K_7	0,4767	0,0008	0,4886	0,0127	0,4885	0,0128
Офіційний курс гривні до російського рубля, грн./10 руб., K_3	0,4839	0,0006	0,4846	0,0098	0,4877	0,0107
Обсяг операцій на міжбанківському валютному ринку, млн. дол. США в еквіваленті, O_1	0,4835	0,0128	0,4682	0,0110	0,4734	0,0094
Інтервенції продажу долара США Національним банком України, млн. дол. США в еквіваленті, O_2	0,4987	0,0123	0,4856	0,0056	0,4895	0,0027
Інтервенції купівлі долара США Національним банком України, млн. дол. США в еквіваленті, O_3	0,4796	0,0111	0,4809	0,0115	0,4806	0,0117
Обсяг операцій продажу із готівковою іноземною валютою, млн. дол. США в еквіваленті, O_4	0,4815	0,0129	0,4735	0,0127	0,4728	0,0120
Обсяг операцій купівлі із готівковою іноземною валютою, млн. дол. США в еквіваленті, O_5	0,4853	0,0112	0,4805	0,0128	0,4710	0,0128

Результати дослідження обсягів купівлі-продажу валюти на валютному ринку України є дещо іншими (таблиця 2).

Загалом на ринку існує стійка тенденція до переважання купівлі іноземної валюти над її продажем [9], однак обсяги продажу готівкової валюти зростають набагато меншими темпами, ніж її купівля. Ринок постійно активізується – його показники 2017 року порівняно з такими ж показниками 2016 року стали набагато вищими. Змінюється сам характер закономірностей динаміки обсягів купівлі-продажу

іноземної валюти та значно нижчим є рівень достовірності отриманих часових залежностей. Так, залежності обсягу операцій на міжбанківському валютному ринку (O_1), інтервенцій продажу долара США Національним банком України (O_2), інтервенцій купівлі долара США Національним банком України (O_3) є параболічними із мінімумом, що співпадає і відповідає лютому 2017 року. Однак це співпадіння цілком пояснюється політикою Національного Банку – менший попит на іноземну валюту визначає меншу потребу у інтервенціях національного банку. Досто-

⁶ розрахунки авторів

вірність часових залежностей обсягу операцій продажу і купівлі готівкової іноземної валюти загалом є невисокою.

Одним із вихідних припущень гіпотези про дуальний характер динаміки параметрів валютного ринку (закономірному та хаотичному водночас) є припущення, що частина їх коливань є закономірно визначеною певними впливами, які не розглядаються у даному дослідженні. Відтак такі коливання також піддаються прогнозуванню. Нижче наведено опис коливань відхилень від лінії часової апроксимації параметрів валютного ринку України (таблиця 3, таблиця 4).

Достовірність оцінки коливань відхилень від лінії часової апроксимації є високої, переважно вищою від 0,99, однак власні характеристики закономірностей цих коливань суттєво відрізняються. Так довжина періоду коливань відхилень від лінії часової апроксимації за операціями з долларом США змінюється від 10 до 14 місяців, спрямованість коливання відхилень за операціями купівлі та продажу валюти знаходиться у протифазі – при зростанні відхилення від лінії апроксимації курсу продажу відхилення від лінії курсу купівлі зменшується. Це дає змогу висунути припущення, що комплекси впливів на курси продажу, купівлі та офіційний курс гривні до долара США є відмінними одне від одного. Для курсових параметрів валютного ринку України за операціями з євро ситуація є дещо іншою – коливання відхилень курсу від ліній часової апроксимації за операціями купівлі-продажу співпадають за фазами. Це дає змогу припустити, що комплекси впливів на курси купівлі-продажу готівкового євро є однаковими.

Періодичність коливань відхилень обсягів торгів на валютному ринку України від лінії часової апроксимації підтверджена з високим рівнем достовірності є принципово різною – довжина періоду коливань складає 41 місяць – весь період, для якого здійснювалась оцінка. Це дає змогу висунути альтернативні припущення:

- період коливань відхилень від ліній часової апроксимації є значно довшим за період, що оцінюється;
- форма закономірності коливань відхилень є іншою, ніж це підтверджено результатами досліджень;
- коливання відхилень від ліній часової апроксимації не мають закономірного характеру.

Оцінка рівня ентропії, що характеризує хаотичність системи та виробництва ентропії, що визначає її дисипацію чи зростання дала наступні результати (таблиця 5).

Для всіх параметрів валютного ринку ентропія «білого шуму» є вищою, ніж ентропія відхилень від ліній часової апроксимації, а ентропія відхилень від ліній часової апроксимації є вищою, ніж ентропія емпіричних значень. Найбільш імовірним поясненням є те, що ентропія білого шуму частково поглинається процесами організації та самоорганізації валютного ринку. Однак у жодному випадку таке поглинання не складає

понад 10 % від початкового рівня ентропії. Середнє виробництво ентропії скрізь є додатним, що зазвичай відповідає системі, що розвивається. Процеси дисипації на валютному ринку України не є домінуючими. Однак, зважаючи на високий рівень ентропії за всіма параметрами валютного ринку, що у жодному випадку не є нижчою за 0,47, валютний ринок наближається до моменту біфуркації. Найближчим до моменту біфуркації є ринок операцій з євро.

Найбільш суттєвими факторами, що спричинюють тиск на валютний ринок України та визначають його нестабільність на думку [4, с. 65, 67; 6, с. 48-56; 7; 8] є:

- знецінення національної грошової одиниці внаслідок падіння економіки, зростання дефіциту державного бюджету, експансії бюджетних видатків;
- слабкість експортного потенціалу країни, зниження пропозиції валюти від експортерів;
- високий рівень доларизації економіки;
- зростання державного боргу, особливо його валютної складової;
- зменшення золотовалютних резервів країни;
- високий рівень чутливості грошової маси до коливань валютного курсу та валютного курсу до грошової пропозиції;
- високий рівень фактичної інфляції;
- відтік коштів фізичних та юридичних осіб;
- негативні очікування агентів валютного ринку щодо курсу гривні та її недооціненість.

Крім того, валютно-курсова політика Національного банку України мала, як правило, наздоганяючий характер [9, с. 30], коли валютні інтервенції здійснювались постфактум після реалізації тенденцій до різкого погіршення курсу та стабілізації попиту-пропозиції. Це визначає необхідність зміни підходів до здійснення валютних інтервенцій, які повинні слугувати швидше не способом врівноваження попиту-пропозиції на валютному ринку, а засобом зменшення рівня невизначеності на ньому з метою попередження біфуркації.

Висновки. Таким чином, валютний ринок України є організованим, зростаючим, піддається прогнозуванню з високим рівнем достовірності. Параметри валютного ринку поділяються на дві групи (курсіві параметри та показники обсягу торгів) не тільки змістово, а й за закономірностями динаміки, рівнем прогнозованості та невизначеності. Курсіві параметри валютного ринку України мають більш стійкі закономірності динаміки та прогнозовані коливання відхилень від ліній часової апроксимації. Показники обсягу продажу мають менш визначені тенденції та слабо прогнозовані відхилення від ліній часової апроксимації. Валютний ринок України за рівнем виробництва ентропії знаходиться на стадії зростання, за рівнем ентропії – наближається до моменту біфуркації. Загальна характеристика рівня невизначеності параметрів валютного ринку України дає змогу стверджувати дуальний характер його динаміки – як закономірний та хаотичний водночас.

Список літератури:

1. Богацька Н. М. Регулювання валютного ринку Національним банком України [Електрон. ресурс] / Н. М. Богацька // Ефективна економіка. – 2013. – № 3. – Режим доступу – http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/42.pdf.
2. Показники валютного ринку України [Електрон. ресурс] // Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.
3. Грабчук О. М. Методичні засади аналізу невизначеності фінансових процесів / О. М. Грабчук // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 291-299.
4. Король М. М. Валютний ринок України: стан, проблеми та перспективи / М. М. Король, О. Р. Стасишина // Статий розвиток економіки. – 2015. – № 3 (28). – С. 65-70.
5. Кузьмінський В. З. Сучасний стан та проблеми валютного ринку України [Електрон. ресурс] / В. З. Кузьмінський, С. Є. Ковальчук // Сучасні підходи до управління підприємством. – 2016. – № 1. – Режим доступу: <http://spu.fmm.kpi.ua/issue/view/4356>.
6. Малахова О. Валютний ринок України: сучасний стан та проблеми / О. Малахова, М. Марусин // Світ фінансів. – 2015. – № 2. – С. 46-60.
7. Матросова Л. М. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи їх вирішення [Електрон. ресурс] / Л. М. Матросова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 18. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/18-2017/89.pdf>.
8. Про стан валютного ринку України: Рішення Ради Національного банку України № 4-рд від 30. 01. 2018 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/vr004500-18>.
9. Харабара В. М. Сучасний стан та перспективи розвитку валютного ринку України / В. М. Харабара // Економіка та держава. – 2016. – № 3. – С. 28-30.

УДК 336.1:352

Простебі Л. І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва
*Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

ПОДАТКОВИЙ СКЛАДНИК ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Простебі Л.І. Податковий складник доходної частини місцевих бюджетів. У статті здійснено характеристику та аналіз податкових інструментів формування доходів місцевих бюджетів. Проведено аналіз динаміки та структури податкових надходжень місцевих бюджетів Чернівецької області за 2015–2017 рр. Визначено проблеми та напрями вдосконалення податкового складника місцевих бюджетів.

Ключові слова: податкові надходження, місцеві бюджети, податок на доходи фізичних осіб, податок на майно, єдиний податок, місцеві збори.

Простеби Л.И. Налоговая составляющая доходной части местных бюджетов. В статье осуществлена характеристика и проведен анализ налоговых инструментов формирования доходов местных бюджетов. Проведен анализ динамики и структуры налоговых поступлений местных бюджетов Черновицкой области за 2015–2017 гг. Определены проблемы и направления совершенствования налоговой составляющей местных бюджетов.

Ключевые слова: налоговые поступления, местные бюджеты, налог на доходы физических лиц, налог на имущество, единый налог, местные сборы.

Prostebi L.I. Tax component of income of local budgets. In the scientific article describes and analyzes the tax instruments for the formation of local budget revenues. The analysis of dynamics and structure of tax revenues of local budgets of Chernivtsi region for 2015-2017 years is conducted. The problems and directions of improvement of the tax component of local budgets are determined.

Key words: tax revenues, local budgets, personal income tax, property tax, single tax, local taxes.

Постановка проблеми. Від доходної частини місцевих бюджетів залежить соціально-економічний розвиток регіону. Визначальна роль у забезпеченні фінансової незалежності органів місцевої влади належить податковим надходженням, формування яких здійснюється за рахунок мобілізації до

бюджету податків, зборів та обов'язкових платежів. У реаліях сьогодення існує проблема посилення ролі податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів, тому питання формування доходної частини місцевих бюджетів за рахунок податкових надходжень є надзвичайно актуальним.